

Metallernes tid

Målgruppe: 5.-10. klasse, Ungdomsuddannelser, Voksenuddannelser

Metallernes tid

Beskrivelse

Dansk dokumentarserie i ti dele. Bronzealderen er en gylden tid i danmarkshistorien. Det er en tid, hvor vi får adgang til en hidtil ukendt form for rigdom og til et metal, der kan ændre folks liv for altid. Det er fortællingen om en periode i vores historie, hvor gyldent rav fra vores egne kyster gør os til et af de rigeste områder i Europa, og hvor der bliver bygget i tusindvis af gravhøje til Danmarks nye overklasse. Men intet varer evigt, og da et nyt metal - jernet, ser dagens lys, er festen forbi.

Pædagogisk note

Tv-serien "Historien om Danmark" (2) "Metallernes tid" giver eleven et levende og fagligt veldokumenteret indblik i bronze- og jernalderens problemstillinger fra tilflytning over handel til trosspørgsmål. Den pædagogiske vejledning indeholder fem elevspørgsmål og lærersvar, der kan bruges som undervisningsopstart og/eller med kildekritisk sigte efter udsendelsen. Se link nedenfor under "supplerende materialer".

Kapiteloversigt og kapitelindhold

Kapitelsæt: Historien om Danmark. Metallernes tid.

01:	Indledning	00:00:00
	Bronzealderen er en gylden periode i danmarkshistorien og mange store ændringer finder sted. Nye metaller kommer til landet, handlen med omverdenen øges kraftigt og herhjemme finder vi bla. rav og begynder at bygge gravhøje.	
02:	Yamnaja-folket	00:02:10
	Allerede i slutningen af stenalderen ser vi begyndelsen til de ændringer, der sker i bronzealderen. Et russisk hyrdefolk, yamnajaerne, vandrer langs floderne mod Skandinavien og nogle af dem slår sig ned i det, der siden bliver Danmark. De får stor betydning for både vores genetiske udvikling og for landets kulturelle udvikling. Med dem bliver nordeuropæere højere og får anden statur, ligesom vi bliver i stand til at drikke og nedbryde mælk.	
03:	Bronzens betydning	00:04:33
	Herhjemme har det nære liv undergået en stor udvikling. - Bønderne er begyndt at dyrke korn og holde husdyr og livet på bopladserne er stabiliseret. Med bronzens fremkomst ændres livet fundamentalt igen. Bronze er en blanding af kobber og tin og findes i alle lande, hvilket gør handel muligt og betyder langt mere effektive redskaber og våben. Sværdet bliver skabt og bliver samtidig et symbol på status og magt.	
04:	Rav	00:07:54
	Med bronzen bliver forskellige statussymboler som fx smykker og kar også skabt. Her i landet har vi rav at bytte med, - det nordiske guld, som bliver et værdifuldt og vigtigt handelsobjekt. Med det kan vi handle med folk fra andre lande og tilføre landet stor rigdom i form af metaller, uld og perler.	
05:	Gravhøjene	00:09:34
	Yamnajaerne introducerer gravhøjene og gennem bronzealderen opføres 20.000 gravhøje rundt omkring i landet. Takket være de døde og de store fund af skatte har vi opnået stor viden om vores forfædre og livet på denne tid.	
06:	Skrydstruppiggen part I	00:10:55
	Skrydstruppiggen er begravet i netop sådan en gravhøj. I 1935 åbnes pigens grav og hun bliver siden kendt for sin finurlige frisure. Hun døde for 3300 år siden af ukendte årsager, 18 år gammel og rig.	

-
- 07: Handel 00:12:41**
Rav var vores vigtigste handelsvare og valuta. I Middelhavsområdet havde rav samme værdi som guld og ved at rejse ud og handle, kunne man tilegne sig store formuer. Den øgede handel betød også flere eksotiske varer og mange mænd tog en sådan rejse. Nogle blev handelsfolk, andre krigere eller sømænd.
- 08: Skibets betydning 00:15:09**
Skibene får store betydning i bronzealderen. De bliver større og mere sikre og man kan nu rejse over større afstande. Floderne, som er datidens hovedfærdselsårer, skaber en stor grad af bevægelighed i Europa. Denne aktivitet afbildes i helleristninger og i bronzegenstande og vidner om, hvordan verden åbnes op i denne første bølge af globalisering.
- 09: Skrydstruppigen part II 00:17:38**
Moderne undersøgelse af skrydstruppigens hår og tænder foretages i et håb om, at det afslører mere om, hvor og hvordan hun har levet.
- 10: Nye handelsvarer 00:20:38**
Ud over bronze, bliver der handlet med uld, perler og glas. Der er fundet klare, blå glasperler i mange grave, hvilket vidner om, at varenes vandring gennem Europa går hurtigt.
- 11: Tro og guder 00:22:28**
De mange rageknive fra perioden afslører dels en øget forfængelighed, dels viden om bronzealderfolkets tro og åndeliv. Knivene er udsmykket med billeder, der viser solen som en guddommelig kraft og som et symbol for livets og naturens cyklus.
- 12: Solvognen 00:24:38**
En af Danmarks helt store skatte, solvognen, viser, hvorledes ikke bare solen, men også solens bevægelse og cyklus har været central i bronzealderfolkets tro. Offergaver gives både til solen og til guder og ånder i håbet om at få noget igen - en god høst, helbredelse, et godt liv.
- 13: Rejseaktivitet i bronzealderen 00:26:41**
I bronzealderen er der forholdsvis mange rejsende, - det vidner den store mængde bronze, vi har i Norden, om. Det er ikke ufarligt at rejse med disse værdier og overfald og røverier er da også en del af hverdagen.
Enkelte har et 8-kants-sværd, - måske et tegn på et broderskab. Det er ikke et stærkt sværd, snarere et diplomatsværd, som giver adgang til særlige handelsområder.
- 14: Frie og ufrie bønder 00:29:59**
Hærvejen er den handelsvej, mange følger på denne tid. Den går gennem Skrydstrup, hvor man har fundet en imponerende høvdingehal bygget i træ.
Der bygges mange gårde på denne tid og de, der har gård og bla. kan sætte deres kvæg på stald, er de frie bønder. Der er også mindre gårde og nederst i samfundet er en stor befolkningsgruppe, som er mere eller mindre ufri, blandt dem trællene.
- 15: Skrydstruppigen part III 00:32:49**
Skrydstruppigen har med stor sandsynlighed tilhørt overklassen. Bla. har hun et kostbart og stort stykke forarbejdet uld med i graven.
Ekspert kan vha. prøver fra netop skrydstrupegnen bestemme om Skrydstruppigen stammer fra dette område eller om hun har flyttet sig geografisk.
- 16: Handelsforbindelser 00:34:54**
I Sydtykland er flere gårde og små byer bygget på pæle i søer og mange fund fra dette område vidner dels om et rigt område, dels om stærke handelsforbindelser mellem nord og syd. Stærke høvdinge sørger for passage og sikkerhed i området og tilrejsende lukkes kun ind, hvis de godkendes. Det 8-kantede sværd kan have fungeret som pas i sådan et område og givet adgang til særlige handelsområder.
Netværket plejes med gaver og i denne periode får man vægte, således at et forhold mellem guld, bronze, rav og perler kan regnes ud.
-

- 17: Egtvedpigen 00:38:52**
År 1370 f.Kr. rejser en ung pige og hendes følge fra Sydeuropa mod Danmark. Hun har haft sin søn med sig, som dør på rejsen. Hun ender i Egtved, hvor hun selv dør kort tid efter sin ankomst i en alder af 16-18 år. Hendes grav er rig på skatte og over hende bygges en gravhøj. Med sig i døden har hun også resterne af hendes søn, som døde og blev brændt på rejsen. Det er ganske ny forskning, der afslører, at Egtvedpigen ikke er dansk, men kommer langvejs fra.
- 18: Skrydstruppigens part IV 00:45:15**
Undersøgelser af Skrydstruppigens hår og tænder og af områdets jord og planter viser med tydelighed at pigen ikke er opvokset i Danmark, men tilrejsende. Hun kommer til landet som 13-årig, sandsynligvis for at blive gift med en høvding i området og for at skabe en alliance, men allerede 4 år senere dør hun og bliver begravet i gravhøj.
- 19: Bronzealderens rigdom 00:48:41**
Få århundrede senere stopper byggerierne af gravhøje. Kvindernes smykker tager til i antal og størrelser og de talrige gaver, der ofres til guderne bliver ligeledes større og større og vidner om en stor rigdom i bronzealderen. Også de religiøse fester tager til med lurblæsning, frembæring af store kultøkser og flikflakdanse. Det er en periode med mange ritualer.
- 20: Begyndelsen af jernalderen 00:50:56**
Efterhånden ophører de rige moseofringer af bronzegenstande og i stedet dukker mange lerkar og også moselig op. Bronzen er udkonkurreret af jernet, et stærkere og mere anvendeligt metal og også bronzealderens overklasse forsvinder. Jernet kan udvindes i de danske moser og den sammenhængskraft, bronzen har haft, bryder sammen og samhandlen med de omkringliggende lande stopper. Danmark lukker sig om sig selv for en periode. Også klimaet ændres - temperaturen falder, vejret bliver fugtigt - men nye fællesskaber opstår. - De første landsbyer ser dagens lys.
- 21: Menneskeofringer 00:53:19**
Hvor man i bronzealderen ofrer guld, bronzesmykker og rituelle genstande, bliver det nu almindeligt i hele Nordeuropa at ofre mennesker til guderne. Et kendt eksempel er Tollundmanden, der bliver hængt og nedlagt i en mose for ca. 2500 år siden. Han er særdeles velbevaret, for ligesom gravhøjene, er moserne i stand til at bevare sine døde gennem tusinde af år.
- 22: Afslutning 00:56:58**
I bronzealderen og jernalderen skabes de første skel mellem mennesker og der opstår kamp om samfundets rigdomme. En kamp, der tager til i danmarkshistoriens næste epoke, vikingetiden.

Links

Ideer til din undervisning
<https://cfu.kp.dk/fag/historie/>